

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Postboks 2600
7734 STEINKJER

Deres ref.: 2013/3612
Vår ref.: 14/5630-4
Saksbehandler: Kjersti Wilson
Dato: 04.07.2014

Kommunens mulighet til å avverge voldshandlinger ved tvangstiltak i den kommunale helse- og omsorgstjenesten- svar fra Helsedirektoratet

Vi viser til brev av 22.05.2014 fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Henvendelsen har sin bakgrunn i en konkret sak der en kommune er bekymret for at en tidligere straffedømt person skal begå nye voldshandlinger. I brevet ber Fylkesmannen om Helsedirektoratets tilbakemelding på om kommunen har mulighet til å bruke tvang og makt for å hindre en person i å utføre straffbare handlinger, når verken helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9 eller pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A er vurdert som aktuelle. Helsedirektoratet presiserer at spørsmålet besvares på generelt grunnlag.

Av Fylkesmannens brev går det frem at den aktuelle saken gjelder en person med sterkt nedsatt funksjonsnivå, men som ikke har diagnosen psykisk utviklingshemming. Helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9 gir hjemmel for at det, innenfor strenge vilkår, kan brukes tvang og makt overfor utviklingshemmede for å hindre eller begrense vesentlig skade. Disse reglene gir, som påpekt i brevet, ikke hjemmel for tvangstiltak overfor personer uten diagnosen psykisk utviklingshemming. I brevet går det videre frem at Fylkesmannen vurderer pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A som uaktuell i saken, blant annet fordi det ikke foreligger behov for helsehjelp. Psykisk helsevernloven er ikke nevnt, men ut fra den informasjonen som følger i brevet er heller ikke dette lovverket aktuelt i tilfeller som det foreliggende.

Som Fylkesmannen selv skriver må spørsmålet om tvang kan tas i bruk i den kommunale helse- og omsorgstjenesten avgjøres ut fra om vilkårene for dette er oppfylt i det enkelte tilfelle. Ut fra den informasjonen som kommer frem i brevet, synes det ikke aktuelt å benytte noen av de nevnte tvangsgrunnlagene i slike tilfeller som her er omtalt. Det bemerkes imidlertid at endelig avgjørelse av om vilkårene er oppfylt i komplekse saker forutsetter en grundig kartlegging og utredning med hensyn til både diagnose og bistandsbehov. På generelt grunnlag understreker Helsedirektoratet viktigheten av at utredning i slike tilfeller skjer på et kompetansesenter.

Uavhengig av om det foreligger hjemmel til å ta i bruk tvang må det primære siktemålet være å sørge for gode og forsvarlige tjenester til personer med stort hjelpebehov. Det må gjøres en grundig og helhetlig kartlegging og utredning av den enkelte, og det må

Helsedirektoratet - Divisjon primærhelsetjenester

Avdeling omsorgstjenester

Kjersti Wilson, tlf.:

Postboks 7000 St. Olavs plass, 0130 Oslo • Besøksadresse: Universitetsgata 2, Oslo • Tlf.: 810 20 050
Faks: 24 16 30 01 • Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

sikres at kommunen har nødvendig kompetanse og tilstrekkelige ressurser til å gi den hjelpen som er nødvendig i det enkelte tilfelle. Et tett samarbeid mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten kan være avgjørende for å finne frem til gode løsninger. Ved behov må spesialisthelsetjenesten følge opp over lengre tid, også etter at utredning og kartlegging er gjort. Det vises til Helsedirektoratets veileder IS-2076 *Sammen om mestring* som inneholder veiledning og konkrete anbefalinger i arbeid med lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid, men som kan være relevant også i andre tilgrensende tilfeller som det foreliggende. Situasjoner med vurdering av farlighet og risikovurderinger er viet særlig oppmerksomhet.

Helsedirektoratet har også tidligere mottatt spørsmål om hvilke muligheter kommunene har til å avverge skadevoldende handlinger av potensielt farlige personer. Spørsmålet er utførlig behandlet i brev av 19.09.2013 til Fylkesmannen i Rogaland. I brevet redegjøres blant annet for politiets, kommunens og spesialisthelsetjenestens ansvar, samt viktigheten av samarbeid mellom disse og andre aktuelle sektorer. Brevet ligger vedlagt.

Vennlig hilsen

Kristin Mehre e.f.
fung divisjonsdirektør

Michael Christian Kaurin
fung avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk

Vedlegg: 1

Kopi:

Fylkesmannen i Vestfold

Fylkesmannen i Østfold

Fylkesmannen i Oppland

Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

Fylkesmannen i Hordaland

Fylkesmannen i Hedmark

Fylkesmannen i Buskerud

Fylkesmannen i Aust-Agder

Fylkesmannen i Rogaland

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Fylkesmannen i Finnmark

Fylkesmannen i Telemark

Fylkesmannen i Troms

Fylkesmannen i Vest-Agder

HELSE NORD-TRØNDELAG HF

STEINKJER KOMMUNE

Universitetet i Oslo - Det juridiske fakultet, Aslak Syse